

Maria Bryła • Aneta Muszyńska

JĘZYCZEK-

-PODRÓŻNICZEK

I CZTERY

PORY

ROKU

Wiosna

Scenariusze grupowych zajęć logopedycznych
dla dzieci cztero- i pięcioletnich

WSTĘP

Mowa wpływa na ogólny rozwój dziecka i jego osiągnięcia w nauce. Dziecko dzięki jej rozumieniu poznaje otaczający je świat, a dzięki umiejętności mówienia potrafi wyrazić swoje spostrzeżenia, pragnienia, uczucia oraz przeżycia. Kontakty werbalne dziecka z otoczeniem wzbogacają jego słownictwo, uczą prawidłowych zasad gramatycznych, właściwego posługiwania się melodią, akcentem i rytmem wypowiedzi.

Program terapeutyczny *Języczek-Podróżniczek i cztery pory roku* skierowany jest do dzieci w wieku od czwartego do piątego roku życia, u których proces rozwoju mowy przebiega z opóźnieniem. Program składa się z czterech części, których tematyka dotyczy kolejnych pór roku: jesieni, zimy, wiosny, lata. Każda część, czyli pora roku, zawiera dwanaście scenariuszy, które mogą być realizowane jako cykl ćwiczeń systematycznie prowadzonych w czasie grupowych zajęć logopedycznych lub jako pojedyncze zabawy. Scenariusze mogą też być wykorzystywane do indywidualnej pracy rodzica z dzieckiem.

Warunkiem realizacji programu jest czynny udział rodziców (opiekunów) podczas wszystkich zajęć. Praca z dziećmi z opóźnionym rozwojem mowy powinna odbywać się w małych grupach, liczących od czterech do sześciu osób, co według nas gwarantuje największe efekty.

Struktury scenariuszy są zbliżone do siebie, zawierają powtarzające się ćwiczenia. Zauważyliśmy, iż pomaga to dzieciom w nauce i usystematyzowaniu nowego materiału, a także w utrwaleniu wcześniej wprowadzonych ćwiczeń.

Nadrzędnym celem programu jest wzbogacanie zasobu leksykalnego dziecka, co ma ścisły związek z doskonaleniem umiejętności operowania zdaniami.

Jednym z najważniejszych elementów każdego spotkania są ćwiczenia usprawniające aparat artykulacyjny i motorykę małą. Ćwiczenia praktyki oralnej połączone z motoryką rąk zostały wplecione w historyjki o przygodach Języczka-Podróżniczka, z którym dzieci poznają cztery pory roku, wzbogacają swój słownik, rozwijają pamięć słuchową. Wszystko po to, aby w konsekwencji uzyskać precyzję ruchów artykulacyjnych języka, warg i żuchwy potrzebną do poprawnej wymowy głosek. Istnieje związek pomiędzy rozwojem mowy a motoryką precyzyjną rąk. Ma to neurofizjologiczne uzasadnienie. W korze mózgowej ośrodki odpowiedzialne za ruchy ręki znajdują się w bliskiej lokalizacji z ośrodkami zawiadującymi ruchami artykulacyjnymi (Skowroński 1995).

W scenariuszach zawarte zostały również ćwiczenia oddechowe, które uczą dzieci właściwego gospodarowania oddechem, pozwalają wydłużać fazę wydechową, regulują pracę przepony. Dziecko, które nie potrafi prawidłowo oddychać, nie nauczy się poprawnie mówić.

Kolejnym, ważnym elementem zawartym w scenariuszach są ćwiczenia wzbogacające zasób słownictwa. Mowa dziecka rozwija się od wypowiedzenia pierwszych, pojedynczych słów aż do opowiadania złożonych historii, relacjonowania przebiegu wydarzeń czy nazywania własnych przeżyć. Poprzez opowiadanie treści ilustracji tematycznych, układanie historyjek obrazkowych, słuchanie bajek o Języczku-Podróżniczku czy też poprzez rozwiązywanie zagadek dzieci rozwijają swój słownik, płynność słowną, inwencję twórczą, logiczne myślenie. W czasie spotkań, zachęcając dzieci do samodzielnego wypowiadania się na zadany temat, uczymy je budowy

zdań z zastosowaniem prawidłowych konstrukcji gramatycznych, składniowych, fleksyjnych. Skłaniając dziecko do wypowiedzania się o tym, co widzi, co przeżyło, kształtujemy również jego ekspresję słowną.

W proponowanych zajęciach zastosowane zostały także ćwiczenia percepcji i pamięci słuchowej mające na celu kształtowanie i rozwijanie umiejętności odbierania i różnicowania różnych odgłosów, dźwięków z najbliższego otoczenia. Proponujemy więc uczestnikom zabawy słuchowe typu memo, odgadywanie zagadek czy też ćwiczenia z wykorzystaniem instrumentów muzycznych, piosenek, rymowanek. Zastosowane w spotkaniach zabawy słuchowo-ruchowe ze śpiewem rozwijają poczucie rytmu, doskonałą koordynację słuchowo-ruchową, wzbogacają słownictwo dziecka, ćwiczą pamięć, a także usprawniają motorykę dużą. Dodatkowo dają możliwość wspólnej zabawy z innymi dziećmi, ucząc w ten sposób współdziałania w grupie.

Spotkania umożliwiają również rozwijanie u dzieci funkcji wzrokowych. Stymulowanie rozwoju percepcji wzrokowej zapewnia dziecku możliwość nabywania tych zdolności, których rozwój warunkuje prawidłową naukę czytania i pisanie, a także liczenia. W trakcie naszych zajęć dzieci uczą się rozpoznawania kształtów, kolorów, wielkości, porządkowania par obrazków itp.

Sprawność manualna u dzieci ćwiczona jest m.in. poprzez wycinanie nożyczkami, wydzieranie papieru, przyklejanie, stempelkowanie, przypinanie klamerkami prac wykonanych na zajęciach. Motoryka mała wspierana jest również dzięki zabawom paluszkowym wplecionym w historyjki o przygodach Języczka-Podróżniczka.

Ogromną rolę w procesie kształtowania mowy dziecka odgrywają rodzice i najbliższe otoczenie – to oni są jego pierwszymi nauczycielami mowy poprzez zabawy, czytanie książeczek, opowiadanie bajek czy śpiewanie piosenek. Dlatego w zajęciach czynny udział biorą rodzice lub opiekunowie dzieci. W czasie wspólnych zabaw wzmacnia się więź rodzica z dzieckiem, ponadto obecność rodzica daje dzieciom poczucie bezpieczeństwa. Czas i uwaga darowane dziecku przez rodzica są bezcenne.

Do opracowania powyższego programu w dużym stopniu skłonili nas właśnie rodzice dzieci z opóźnionym rozwojem mowy poszukujący zajęć logopedycznych, których formuła opierałaby się na nauce mowy poprzez zabawę. Dzieci dzięki tej formie aktywności zdobywają nowe wiadomości, umiejętności, uczą się współdziałania i współżycia w grupie rówieśników. W naszym programie zabawa stanowi dominujący sposób nauki. Jest kluczem do poznawania nowych słów, ćwiczy oddech, głos, słuch i wymowę.

Proponowane w naszym programie ćwiczenia zostały częściowo zainspirowane literaturą logopedyczną, pedagogiczną, jednak w głównej mierze stanowią propozycje własne. Rysunki uzupełniają i uatrakcyjniają terapię logopedyczną. W tym miejscu pragniemy podziękować córce jednej z autorek, Ani Muszyńskiej, za opracowanie wzorów i inspiracji graficznych.

Publikacja skierowana jest do logopedów, nauczycieli, pedagogów i rodziców. Prezentowane ćwiczenia nie zastąpią terapii logopedycznej, jednak w dużym stopniu uatrakcyjnią proces nauki mowy.

Wszystkie proponowane zabawy zostały sprawdzone podczas grupowych zajęć logopedycznych dla dzieci z opóźnionym rozwojem mowy prowadzonych w poradni psychologiczno-pedagogicznej. Zyskały pełną akceptację i zadowolenie rodziców, a przede wszystkim dzieci.

Życzymy udanej zabawy i sukcesów w nauce mowy!

SPOTKANIE 1

POMOCE: dobieranka (załącznik 1), bębenek, piłka tenisowa, korale, szalik, rękawiczki, kredki, karty pracy (załącznik 2, 3, 4 i 5).

CELE:

- wzbogacanie słownika,
- rozwijanie funkcji językowych w zakresie budowy zdań,
- usprawnianie aparatu artykulacyjnego,
- doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- rozwijanie uwagi słuchowej,
- doskonalenie sprawności manualnej.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

POWITANIE

SPRAWDZENIE ZADANIA DOMOWEGO

Uczestnicy siedzą przy stolikach. Demonstrują przyniesione prace.

USPRAWNIANIE APARATU ARTYKULACYJNEGO

Uczestnicy siedzą przed lustrem. Prowadzący opowiada historyjkę i demonstruje zawarte w niej ćwiczenia. Dzieci je powtarzają.

Dzisiaj Języczek-Podrózniczek postanowił wybrać się (*odbijaj czubek języka za górnymi zębami przy otwartych ustach*) na poszukiwanie wiosny. Słońce już mocno świeciło (*dotykaj czubkiem języka do podniebienia przy otwartych ustach*), więc

poszedł do parku. Na trawie leżały jeszcze resztki śniegu (*oblizuj czubkiem języka górną i dolną wargę przy otwartych ustach*), ale spod niego wyglądały białe

kwiatki – przebiśniegi. Języczek rozejrzył się dokoła (*oblizuj czubkiem języka górną i dolną wargę przy otwartych ustach*). Na gałęziach drzew

pojawiły się już pąki liści (*dotykaj czubkiem języka kolejno górnych zębów*). W parku panował duży ruch. Języczek usłyszał szelest („szszsz”). Przestraszył się: „O!” (*zrób przestraszoną minę*). To tylko rude wiewiórki biegały w poszukiwaniu ukrytych zapasów (*kręć czubkiem języka za dolnymi zębami*). Ptaki latały z gałązkami i trawkami w dziobach (*wysuń wargi do przodu*). Budowały gniazda . Wiosna zbliżała się wielkimi krokami .

ĆWICZENIE PERCEPCJI SŁUCHOWEJ – ZGADNIJ, CO TO

Uczestnicy siedzą w kole. Prowadzący mówi zagadkę, dzieci odgadują:

Gdy zima się kończy,
to ona przychodzi.
Drzewa zielenieją.
Wiesz, o kogo chodzi? (wiosna)

WZBOGACANIE SŁOWNIKA – WIOSENNA DOBIERANKA

Dzieci siedzą przy stoliku. Prowadzący demonstruje im obrazek (załącznik 1). Dzieci opowiadają, co na nim widzą, a następnie odpowiadają na pytania prowadzącego:

- *Jaka zaczęła się pora roku?*
- *Jakie oznaki wiosny są na obrazku?*
- *Jakie oznaki wiosny już widzieliście?*

Następnie prowadzący kładzie na stole przemieszane małe obrazki przedstawiające różne sezonowe zdarzenia (załącznik 2). Dzieci kolejno wybierają te obrazki, które odnoszą się do wiosny, nazywają je samodzielnie lub z pomocą dorosłego i układają na dużym obrazku.

ZABAWA RUCHOWO-SŁUCHOWA – WIOSNA

Dzieci stoją. Prowadzący uderza w bębenek, wolno wystukując rytm – dzieci swobodnie chodzą po sali – spacerują i szukają wiosny. Następnie prowadzący przestaje uderzać w bębenek – dzieci zatrzymują się, podnoszą ręce do góry i poruszają palcami – „świeci słońce”. Potem prowadzący uderza w bębenek, szybko wystukując rytm – dzieci rozkładają ręce i naśladują latanie ptaków. Prowadzący powtarza sekwencję na bębenku: wolne uderzenia, przerwa, szybkie uderzenia.

ĆWICZENIE PAMIĘCI WZROKOWEJ – CO SIĘ ZMIENIŁO?

Uczestnicy siedzą rzędem przed prowadzącym, który rozkłada przed nimi 4 przedmioty: piłkę tenisową, korale, szalik, rękawiczki. Dzieci nazywają przedmioty i zapamiętują ich układ.

Następnie odwracają się, a prowadzący wprowadza zmiany, np. zmienia kolejność przedmiotów. Zadaniem dzieci jest zauważenie i nazwanie zmian.

ĆWICZENIE MANUALNE – WESOŁE I SMUTNE CHMURKI

Dzieci stają przed lustrem i robią wesołe oraz smutne miny. Dokładnie się sobie przyglądają. Następnie siadają przy stoliku, a prowadzący rozdaje im kartki z chmurkami (załącznik 3). Zadaniem dzieci jest dorysować wesołe i smutne usta. Mogą też narysować deszcz obok smutnych chmur, a słońeczko obok wesołych.

ĆWICZENIE PERCEPCJI WZROKOWEJ – KROKUSY

Dzieci siedzą przy stoliku. Prowadzący rozdaje im kartki z kwiatem (załącznik 4) i pokazuje, jak narysować obrazek jedną linią bez odrywania ręki. Dzieci wykonują zadanie, wodząc po obrazku najpierw palcem, potem kredką.

POŻEGNANIE

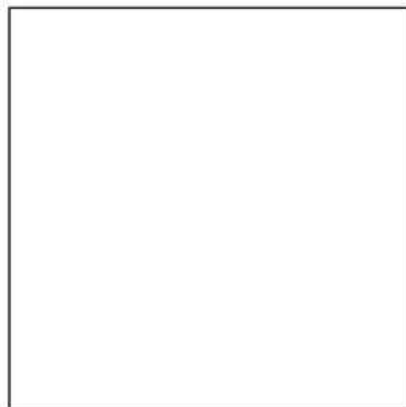
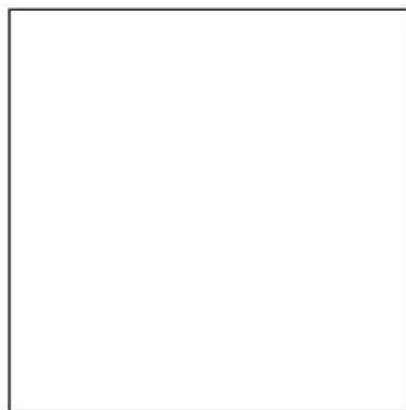
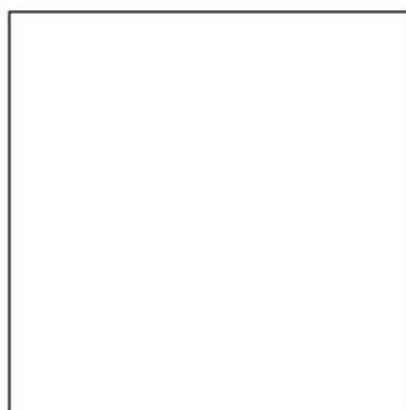
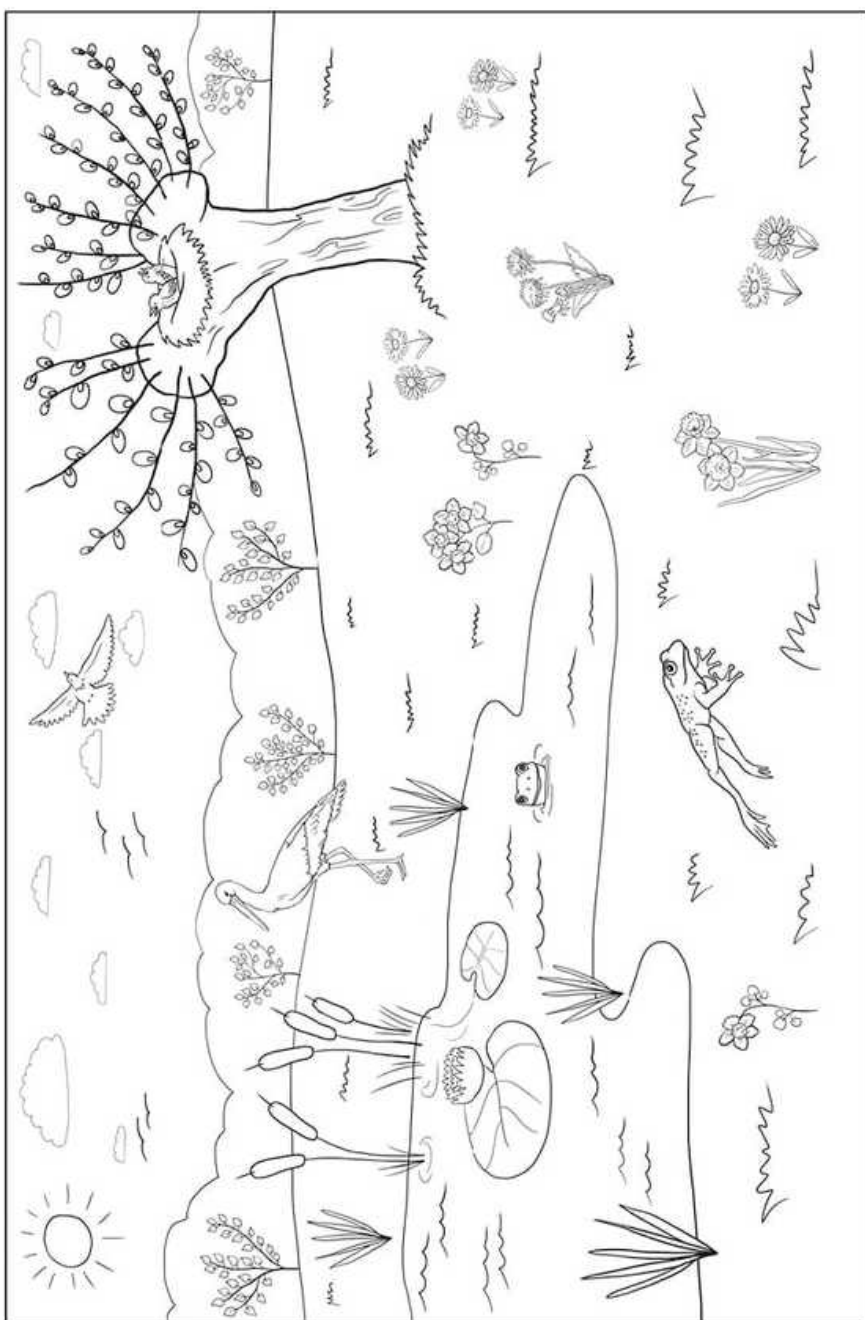
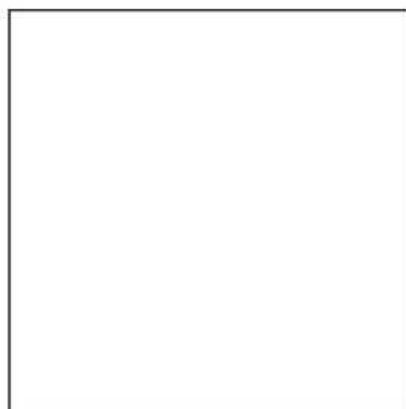
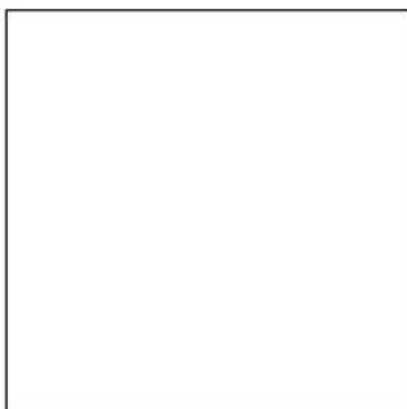
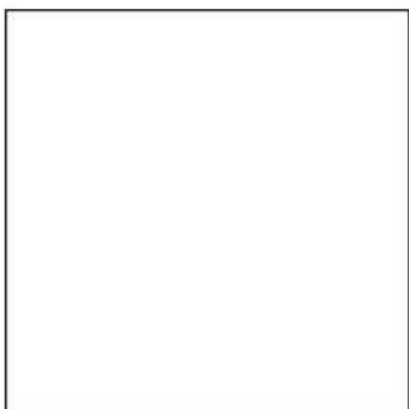
ZADANIE DOMOWE:

Wylep krokusa kulkami z bibułki (załącznik 5).

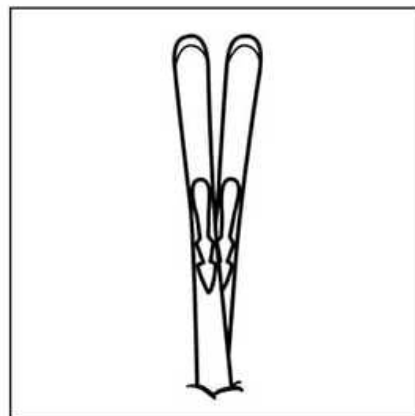
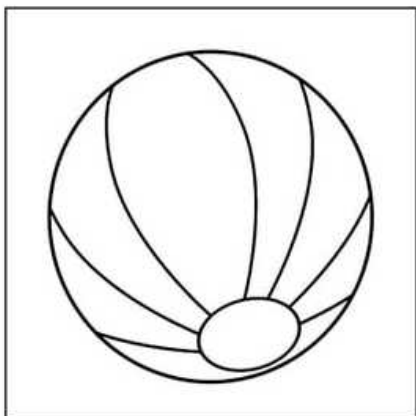
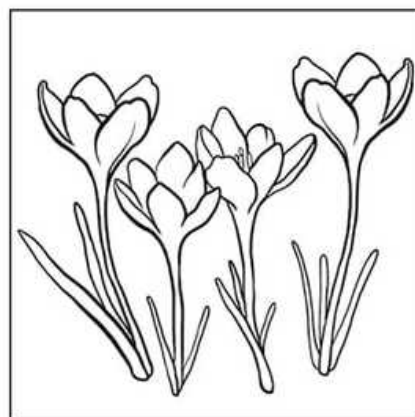
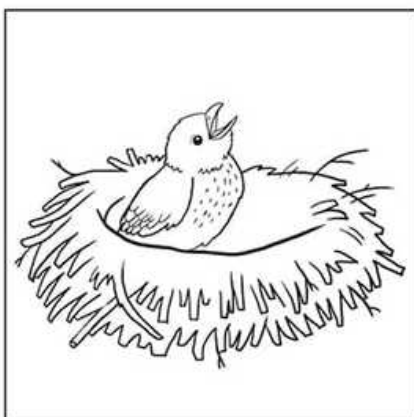
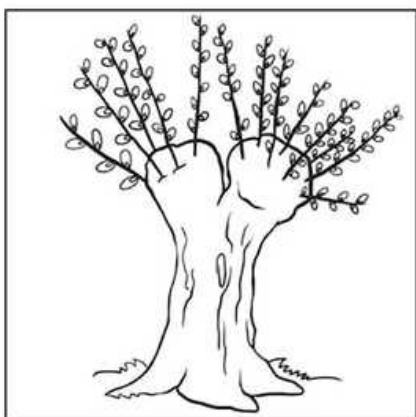
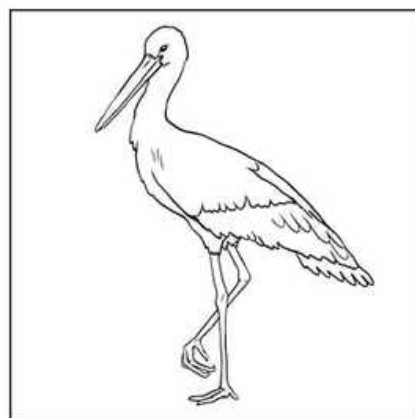
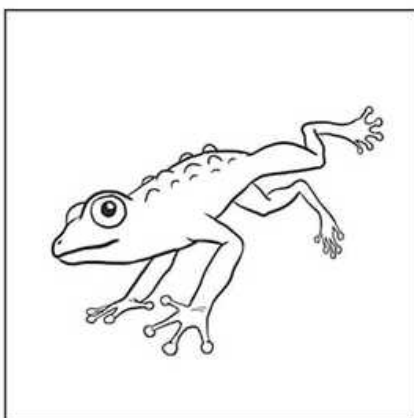
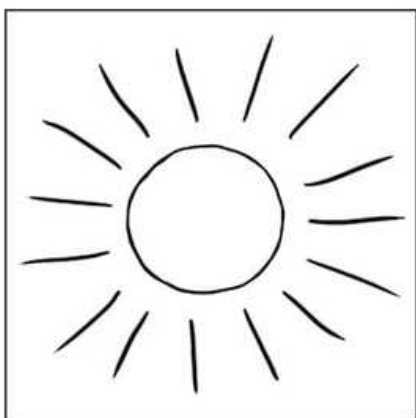
Wytnij, z pomocą rodziców, z kolorowego papieru trzy paski: fioletowe, żółte lub białe o wymiarach 1,5 × 1,5 cm i jeden pasek z zielonego papieru o wymiarach 1,5 × 2,5 cm.

Przynieść: nożyczki, klej, tekturkę, zszywacz.

ZAŁĄCZNIK 1

ZAŁĄCZNIK 2

edUKSIEGARNIA.PL